

LATVIJAS UNIVERSITĀTES VĒSTURES NOZARES PROMOCIJAS PADOMĒ

2010. gada 28. maijā **Anita Čerpinska** aizstāvēja promocijas darbu "Rīgas nozīme Krievijas impērijas aizsardzības sistēmā 1812. gada karā". Tas izstrādāts Dr. hist. prof. Gvido Straubes vadībā. Darbu recenzēja Dr. hist. asoc. prof. Ēriks Jēkabsons, Dr. hist. prof. Aleksandrs Ivanovs, Dr. hist. Valda Pētersone. Latvijas Universitātes vēstures nozares Promocijas padome pieņēmusi lēmumu piešķirt Anitai Čerpinskai doktora grādu vēstures nozares Latvijas vēstures apakšnozarē.

CURRICULUM VITAE

Anita Čerpinska dzimusi 1981. gadā Talsos Latvijā. 2003. gadā pabeigusi LU Vēstures un filozofijas fakultāti un ieguvusi humanitāro zinātņu bakalaura grādu vēsturē, 2005. gadā – humanitāro zinātņu maģistra grādu vēsturē un 2008. gadā pabeigusi LU vēstures doktora studiju programmu.

No 2006. gada oktobra strādā LU Latvijas vēstures institūtā par asistenti Viduslaiku, jauno un jaunāko laiku pētniecības nodaļā. Publicēti 12 raksti Latvijas un Krievijas zinātniskajos izdevumos, nolasīti deviņi referāti zinātniskās konferencēs Latvijā, astoņi – Krievijā.

Promocijas darba kopsavilkums

Tēmas aktualitāte

1812. gada karš bija vienīgais no Napoleona kariem, kas norisinājās Krievijas teritorijā. Iekļaujoties kopējos procesos, tā plānošana, sagatavošana un realizācija vienlaikus ieguva arī citiem attiecīgā laikmeta militārajiem konfliktiem neraksturīgas iezīmes. Tas skaidrojams ar neparasti lielu karadarbībā iesaistīto cilvēku un materiālo resursu daudzumu un karadarbības skartās teritorijas apmēriem. Gatavojoties šim konfliktam, Krievijas karaspēka virspavēlniecība saskārās ar nopietnu izaicinājumu – sagatavot valsti karam ar Napoleonu. Krievija reformēja savu karaspēku, izstrādāja jaunus tā vadības noteikumus un savilka vairākas armijas pie rietumu robežas. Teritoriālās sagatavotības ziņā Krievijas karaspēka vadība nolēma veidot atbalsta bāzes līnijā gar Daugavu un Dņepru. Līnijai bija jāveidojas no dabisku un mākslīgu šķēršļu kopuma, kas palīdzētu Krievijas karaspēkam apturēt iebrucēju. Šādas aizsardzības joslas 18. un 19. gs. Eiropas valstīs veidoja, lai iebrucējam nebūtu fiziski iespējams virzīties uz priekšu bez atsevišķu nocietinātu punktu ieņemšanas.

No 19. gs. pirmās puses līdz pat 21. gs. sākumam sarakstīts ļoti daudz monogrāfiju, kuras skar 1812. gada kara politiskos, militāros, sociālos un kultūras aspektus. Pretēji tam notikumi Baltijas guberņās skatīti fragmentāri un vairāk aprakstoši nekā analītiski. Daudzu Krievijas,

Francijas un Lielbritānijas pētnieku darbos aplūkotas kaujas Latvijas teritorijā, bet tām atvēlēta neliela vieta kopējā kara izvērtēšanā. Savukārt latviešu vēsturnieki fokusējušies uz atsevišķiem kara momentiem, piemēram, Vidzemes kazaku pulks, Rīgas priekšpilsētu dedzināšana, un nav pievērsušies kontekstuālai kara gaitas attēlošanai. Šāds historiogrāfijas stāvoklis radījis priekšstatu par notikumu pie Rīgas atrautību no kopējās kara gaitas. Pēdējos 20 gados veikti padziļināti pētījumi par Krievijas impērijas aizsardzības plāniem 1812. gada karā un tieši par Krievijas aizsardzību kā vienotu pasākumu kompleksu. Tie ienesuši jaunas atziņas arī flangu nozīmes novērtējumā. Tāpat arī Igaunijā veikti pētījumi par 1812. gada norisi Baltijā. Iepriekš minētās izpētes secinājumu kontekstā trūkst pētījumu par Rīgas nozīmi Krievijas impērijas aizsardzības sistēmā.

Pētījuma mērķis, uzdevumi un metodes

Promocijas darba mērķis ir izpētīt Rīgas nozīmi Krievijas impērijas aizsardzības sistēmā 1812. gada karā. Darba hronoloģiskos ietvarus veido 1810. gada pavasaris un 1812. gada decembris, jo tie iezīmē Krievijas gatavošanās sākumu karam un 1812. gada kara beigas. Lai sasniegtu pētījuma mērķi, izvirzīti šādi uzdevumi:

- 1) noskaidrot Rīgai noteikto vietu Krievijas impērijas aizsardzības plānos un to, cik lielā mērā Rīgas aizsardzība tika sagatavota atbilstoši plānotajam;
- 2) izpētīt, kāda bija Rīgas nozīme 1812. gada kara pirmajā posmā, cik lielā mērā Rīga izpildīja pirmskara plānos tai noteiktos uzdevumus un kā tas iespaidoja kopējo kara gaitu;
- 3) atklāt Rīgas nozīmi 1812. gada kara otrajā posmā, noskaidrojot Rīgas vietu šī laika Krievijas impērijas uzbrukuma plānos pretinieka karaspēkam un izanalizējot to, kādā mērā tie tika realizēti.

Darbā izmantotas vairākas vēstures zinātnes pētījumu izstrādes metodes: sistēmu–struktūru metode, salīdzinošā metode, sinhronā metode un diahronā metode.

Pētījuma avotu raksturojums

Promocijas darba izstrādē izmantoti nepublicētie Latvijas un Krievijas arhīvu materiāli un avotu publikācijas. No Latvijas Valsts vēstures arhīva (LVVA) materiāliem pārsvarā izmantots 1. (Baltijas ģenerālgubernatora kanceleja), 3. (Vidzemes gubernatora kanceleja) un 749. fonds (Rīgas pilsētas galvenā kanceleja). Lielākoties tā ir dažādu amatpersonu (un militārpersonu) savstarpējā sarakste par Rīgas savešanu kaujas gatavībā no 1810. gada līdz 1812. gada sākumam un atsevišķiem notikumiem Rīgā 1812. gada kara laikā. Izmantoti materiāli arī no Krievijas Valsts kara vēstures arhīva 1. un 29. fonda (Kara ministrijas kancelejas materiāli), kuros atrodama kara ministra sarakste ar dažādiem departamentiem un Baltijas ģenerālgubernatoru. Izmantots arī Krievijas Kara zinātniskā arhīva, t. i., 846. fonds. Tajā apkopota visdažādākā militārpersonu savstarpējā sarakste.

Īss pētījuma saturs

1. nodaļa. Rīga Krievijas impērijas pirmskara plānos un pilsētas sagatavošana karam

19. gs. sākuma militārie konflikti starp Krieviju un Franciju bija noveduši pie Tiltzītes miera līguma parakstīšanas 1807. gada jūnijā. No 1810. gada sākuma iezīmējas abu valstu pāriešana uz gatavošanos karam. Krievijā plānošanas posms tika aizsākts ar stratēģiskās programmas izstrādi, kuru veica kara ministrs ģenerālis Mihaels Barklajs de Tolli. Tā paredzēja defensīva kara gadījumā pierobežas guberņu pamešanu un atkāpšanos uz iepriekš sagatavotu aizsardzības līniju gar Daugavu un Dņepru.

Rīga M. Barklaja de Tolli stratēģiskajā programmā pildīja Krievijas karaspēka labā flanga atbalsta punkta funkcijas. Atbilstoši tām Krievijas rietumu robežas nostiprināšanas laikā Rīga un tās apkārtnē bija jāgatavo karadarbībai un jāsakoncentrē tajā pietiekami daudz resursu aplenkuma izturēšanai.

Plānojot Rīgas aizsardzību, 1810. gada martā tika apzināts tās cietokšņa, garnizona un artilērijas stāvoklis, lai izstrādātu konkrētus nostiprināšanas pasākumus. Par galveno uzdevumu Kara ministrija izvirzīja Rīgas nodrošināšanu pret ieņemšanu triecienā. Tā tiktu panākta pretinieka virzības aizturēšana konkrētajā sektorā un tas būtu spiests uzsākt aplenkšanas darbus. Lai Rīgu nevarētu ieņemt triecienā, inženieri noteica visa Rīgas cietokšņa perimetra nostiprināšanas darbus un nocietinājumu kompleksa izbūvi Daugavas kreisajā krastā. Aizsardzības plānošana norisinājās paralēli nostiprināšanas pasākumiem. Tos organizējošo virsnieku lielākā daļa nešaubījās par Rīgas nostiprināšanas lietderību. Rīgas cietoksnī tika veikta:

- 1) nocietinājumu pilnveidošana un renovācija;
- 2) cietokšņa apkārtnes sakārtošana atbilstoši cietokšņa aizsardzības vajadzībām;
- 3) cietokšņa artilērijas kvantitātes un kvalitātes pieskaņošana jauno un veco nocietinājumu funkcijām;
- 4) bruņoto spēku reformas ietvaros garnizona sastāva maiņa;
- 5) visu karaspēka darbībai nepieciešamo rezervju noteikšana un piegādāšana Rīgai;
- 6) Rīgas aizsardzības papildināšanas ar ūdenstransportu.

1812. gada pirmajā pusē, pieaugot aplenkuma draudiem, kara resors aizvien vairāk izjuta apgrūtinājumu, ko Rīgas aizsardzībai radīja tās cietokšņa plašums un mūros ieslēgtā pilsēta. Par galveno Kara ministrija uzskatīja pretinieka tuvošanās Rīgai kavēšanu. Cietokšņa tuvākajā apkārtnē šīs funkcijas pildīja Kobronskansts, Daugavas salu nocietinājumu komplekss un Daugavgrīvas cietoksnis. Tālākā perimetrā tās varēja veikt nostiprinātas pozīcijas uz Rīgas ceļiem.

Visumā Krievijas impērijas aizsardzības sistēmas sagatavošana karam bija noritējusi, cīnoties teorijai ar praksi, tādēļ kara sākumā M. Barklaja de Tolli 1810. gada stratēģiskā programma nebija pilnībā realizēta un bija piedzīvojusi modifikācijas starptautisko un valsts iekšējo faktoru rezultātā.

2. nodaļa. Rīga Krievijas karaspēka atkāpšanās laikā (1812. gada jūnijs – augusts)

Saskaņā ar plānu Krievijas 1. rietumu armijai bija paredzēts atkāpties līdz Daugavas aizsardzības līnijai, neiesaistoties lielās sadursmēs. Rīgas korpusam nebija paredzēts aktīvi cīnīties pret uzbrūkošo pretinieku. Aktīvā loma karalaukā bija uzticēta Krievijas karaspēka 1. korpusam, kurš vienlaikus sedza M. Barklaja de Tolli 1. armijas labo flangu un ceļus uz Rīgu. Saskaņā ar M. Barklaja de Tolli norādījumiem Baltijas ģenerāl-gubernatora ģenerālleitnanta Ivana Esena galvenie uzdevumi bija:

- 1) pabeigt Kurzemes evakuāciju;
- 2) līdz pretinieka pienākšanai pabeigt iesāktos nocietināšanas darbus;
- 3) sagatavot Rīgas korpusu pretinieka atvairīšanai.

Laika posmā no kara sākuma līdz 1812. gada augusta beigām Napoleons veica četrus manevrus, kuru laikā mēģināja apiet krievu karaspēku no flanga. Nevienā no tiem t.s. Lielajai armijai neizdevās īstenot Napoleona ieceri. Savukārt Krievijas karaspēka virspavēlniecība aktuālo militāro apstākļu iespaidā šajā laikā vairākas reizes mainīja savus nodomus. Tā pameta Daugavas līniju un atkāpās dziļāk Krievijā, atstājot Rīgas un Krievijas 1. korpusu darboties posmā no Rīgas līdz Polockai. Nepietiekamā informētība par pretinieku noveda pie Rīgas korpusa sakāves Iecavas kaujā 7. (19.) jūlijā. Ģenerālleitnanta Fjodora Lēvisa of Menāra vienības atkāpšanās uz Rīgu noveda pie nekavējošas Kurzemes gubernas okupācijas, tādējādi Rīgas korpusam neizpildīja vienu no saviem uzdevumiem – aizkavēt pretinieku Kurzemes gubernā. F. Lēvisa of Menāra vienību atkāpšanās uz Rīgu aktualizēja cietokšņa sagatavošanu aplenkumam, kura novēršana nebija Rīgas korpusa spēkos. Tas noteica nepieciešamību atbrīvot cietokšņa tuvāko apkārtni no aizsardzību kavējošām būvēm, kas noveda pie priekšpilsētu ugunsgrēka. Smagās artilērijas piegāde 10. korpusam deva teorētisku iespēju uzsākt Rīgas aplenkumu. Tas nostrādāja kā katalizators Rīgas korpusa aktivitātes palielināšanai. 1812. gada 10. (22.) augusta kaujas laikā Rīgas korpusam izdevās atstumt abas prūšu flangu vienības ar ievērojamiem prūšu zaudējumiem pie Ķekavas, bet neviena no tām netika pilnībā iznīcināta. Rīgas korpusam nebija spējīgs noturēties ieņemtajās teritorijās vai attīstīt tālāku uzbrukumu pret Prūsijas divīziju. Tomēr periodā kopumā Krievijas karaspēka labais flangs savus uzdevumus realizēja. Pēterburga bija nosēgta, pretinieks nebija pārlaists pār Daugavu un bija cietis atsevišķas sakāves.

3. nodaļa. Rīga Lielās armijas atkāpšanās periodā (1812. gada septembris – decembris)

1812. gada kara otrais posms – norise pie Rīgas būtiski atšķīrās no kopējās kara gaitas tendencēm. Septembrī abu karojošo pušu galvenās armijas ieturēja nogaidošu pozīciju. Pretēji tam Baltijas jūras piekrastē izvietotie krievu spēki (Somijas un Rīgas korpusi) pirmie izjuta jaunā Krievijas virspavēlniecības Pēterburgas plāna īstenošanu. Saskaņā ar to ģenerālleitnanta Fadeja Šteinheļa korpusam no Somijas pārvietojās uz Rīgu, lai sadarbībā ar Rīgas garnizonu sakautu pretinieka 10. korpusu,

atņemtu tam aplenkuma artilēriju un neļautu E. Makdonaldam nosūtīt papildspēkus pie blakus izvietotajiem korpusiem. F. Šteinhelis ar I. Esenu uzbruka Lielās armijas 10. korpusam, bet tika sakauts un atspiests atpakaļ uz Rīgu. F. Šteinhelis un I. Esens uzbrukuma neizdošanās rezultātā neizpildīja vairākus Pēterburgas plāna punktus, t. i., neatņēma pretiniekam artilēriju un nerādīja apstākļus Somijas korpusa virzībai uz Vidziem, tomēr jāatzīmē arī operācijas ieguvumi:

- 1) pretinieka 10. korpuss tika atspiests no Daugavas līnijas;
- 2) E. Makdonalda uzmanība bija novērsta no P. Vitgenšteina, un viņš ne tobrīd, ne vēlāk pat neplānoja virzīt savus spēkus pie blakus izvietoto korpusu komandiera maršala Lorāna Sensira;
- 3) 10. korpuss zaudēja Jelgavā savāktās pārtikas un munīcijas rezerves.

1812. gada oktobra sākumā radikāli mainījās apstākļi visā karadarbības gaita. Krievijas karaspēks oktobra sākumā darbojās pēc Pēterburgas plāna, kurš paredzēja krievu galveno spēku virzību uz Borisovu ar mērķi ielenkt Napoleonu.

Rīgas ieguldījums karā 1812. gada oktobrī saistāms ar P. Vitgenšteina un F. Šteinheļa darbības atbalstīšanu. Kamēr Somijas korpuss gar Daugavu virzījās uz Polocku, Rīgas provianta depo un arsenāls nodrošināja tā kaujasspēju uzturēšanu. Sedzot F. Šteinheli, Rīgas garnizons iesaistīja Lielās armijas 10. korpusu nelielās sadursmēs. Kopumā krievu septembra un oktobra sākuma aktivitātes pie Rīgas bija spiedušas E. Makdonaldu sakoncentrēt savus spēkus ap artilērijas parku, pametot pozīcijas pie Daugavpils. Tā rezultātā 10. korpuss attālinājās no L. Sensira un nesniedza tam nekādu atbalstu atkāpšanās laikā no Polockas.

Rīgas apkārtnē novembrī Lielās armijas 10. korpuss bija zaudējis sakarus ar pārējo Napoleona karaspēku. Saņemot tikai neskaidru informāciju par atkāpšanos, E. Makdonalds turpināja bloķēt Kurzemes ceļus uz Rīgu un organizēt smagās artilērijas evakuāciju. Pārmaiņas relatīvajā miera periodā ienesa I. Esenu Baltijas ģenerālgubernatora amatā nomainījušais ģenerālleitnants Filips Paulūči. Viņš uzskatīja par iespējamu vērsties pie Prūsijas palīgkorpusa komandiera J. Jorka ar piedāvājumu neievērot Prūsijas–Francijas līguma noteikumus un izstāties no kara vai pāriet krievu pusē. Tālāko notikumu attīstību pie Rīgas ietekmēja Krievijas karaspēka ieiešana Viļņā. Tā rezultātā decembra sākumā P. Vitgenšteinam tika pavēlēts virzīties pret E. Makdonaldu no Viļņas, kamēr no Rīgas viņu vajātu F. Lēviss of Menārs. Atkāpšanos uzsākušajai Lielās armijas 7. divīzijai tomēr izdevās pamest Krieviju, kamēr no E. Makdonalda atpalikušajam J. Jorkam ceļu aizšķērsoja Krievijas 1. korpusa avangards. Tas noveda pie Taurāģes konvencijas noslēgšanas un Prūsijas palīgkorpusa izstāšanās no kara. Tā rezultātā Napoleons zaudēja savu cīnīties visspējīgāko karaspēka daļu, kuru nebija skāris bads un daudz mazākā mērā bija skāris aukstums.

Secinājumi

1812. gada cīņās iesaistīto karaspēku galvenās masas pagāja garām taģedējai Latvijas teritorijai. Sadursmes pie Rīgas, tajās iesaistītās karaspēku daļas un to zaudējumi, Lielās armijas 10. korpusa atkāpšanās no Krievijas

grūtības apjoma ziņā atpaliek no tādiem pašiem notikumiem galvenajā karadarbības arēnā. Tam gan nevajadzētu radīt priekšstatu, ka notikumi pie Rīgas nekādā mērā neietekmēja kara gaitu. Pieejamā vēstures avotu bāze un to interpretācija historiogrāfijā ir pietiekama, lai mēģinātu atklāt, kāda loma Rīgai bija 1812. gada kara attīstībā.

Jau kara plānošanas procesā gan Krievijas impērijas Kara ministrija, gan Napoleons pievērsa uzmanību arī šai Baltijas jūras piekrastes pilsētai, ostai un cietoksnim. Pirmā uzskatīja par nepieciešamu Rīgu nostiprināt un kara laikā noturēt savā kontrolē, kamēr pretiniekam likās izdevīgi to ieņemt. Krievijas ministrijai Rīgas nostiprināšana bija tikai neliela daļa no visas Krievijas sagatavošanas karam plāna, kura realizēšana tika pakārtota laika un finansiālo līdzekļu diktētiem ierobežojumiem. Savukārt Napoleons Rīgas ieņemšanai no sava karaspēka atdalīja 30 000 karavīru lielu korpusu (ap 6% no kopējā sastāva) un tam atvēlēja 130 ieroču lielu artilērijas parku.

1812. gada kara sākumā Napoleona lielākais trumpis bija viņa karaspēka skaitliskais pārsvars, ar kura palīdzību viņš cerēja panākt ātru un izšķirošu uzvaru. Krievijas karaspēka virspavēlniecība apzinājās šīs priekšrocības un vēlējās tām pretdarboties, izmantojot laika un telpas faktorus. Viens no pretinieka ātruma mazināšanas līdzekļiem bija cietokšņi gar Daugavu un Dņepru. Katrs no tiem atsevišķi – Rīga, nepabeigtā Daugavpils, Bobruiska un Kijeva – nevarēja noturēties preti ilglaicīgam aplenkumam, tādēļ to galvenais uzdevums bija maksimāli ilga pretinieka piesaistīšana. Visa Krievijas karaspēka virspavēlniecības stratēģiskā koncepcija balstījās uz pretinieka un tā apgādes kavēšanu, neiesaistoties izšķirošās sadursmēs, viņa spēku sadrumstalošanu un novājināšanu, kas radītu priekšnoteikumus spēku samēra līdzsvarošanai un iespējai traucēt pretinieka sakarus.

Pirmajos kara mēnešos Krievijas izvēlētā stratēģija attaisnoja sevi. Neskatoties uz atsevišķām uzvarām un aizvien tālāku iedziļināšanos Krievijas teritorijā, Napoleons neguva izšķirošus panākumus un neradīja priekšnoteikumus izdevīga miera līguma noslēgšanai. Aizvien lielāki spēki bija atdalīti komunikāciju līnijas nosegšanai un flangu nodrošināšanai. Pie Daugavas Rīgas un Krievijas karaspēka 1. korpusu nodarbināja Lielās armijas 2. un 10. korpusu, kuru sākotnējā sastāvā bija ap 65 000 karavīru, un vēlāk arī 6. korpusu ar 12 000 karavīru. Izvirzot par galveno mērķi panākt un sakaut Krievijas karaspēka pamatmasu, Napoleons atstāja minētos korpusus tālu savā aizmugurē un cerēja, ka izšķiroša kauja un uzvara atrisinās visas viņa problēmas. Kamēr Napoleona galvenie spēki veica ofensīvu, flangi atradās defensīvā stāvoklī un bija spiesti aizsargāt milzīgas teritorijas. Lai gan šie spēki izpildīja sev uzdoto flangu segšanas funkciju, tie bija izslēgti no iespējas līdzdarboties galvenajā karadarbības arēnā.

Kamēr Napoleons Maskavā cerēja uz mieru, Krievijas karaspēka virspavēlniecība papildināja armijas no valsts iekšējām guberņām un flangos pievilka spēkus no Somijas un Moldāvijas, tā radot Volinijā un pie Daugavas ievērojamu pārsvaru pār pretinieku. Šim pārspēkam sākot spiest uz Lielās armijas komunikāciju līniju, Napoleonam neatlika nekas

cits kā atkāpties. Lai gan viņš, daļa augstāko virsnieku un gvarde izvairījās no ielenkuma, sakāve bija smaga. Specifisks bija pie Rīgas “aizmirstā” E. Makdonalda 10. korpusa liktenis. Rīgas ģenerālgubernatora un Krievijas karaspēka 1. korpusa virsnieku pārliecināts, Prūsijas palīgkorpusa komandieris ģenerālis J. Jorks pasludināja sev pakļauto spēku neitralitāti un atņēma Lielajai armijai tās vislabāk saglabāto daļu. Protams, var teikt, ka Rīgas korpusus varēja izdarīt vairāk un kopā ar Somijas korpusu saņemt prūšus, tomēr arī tā paveiktais ir jāvērtē kā ieguldījums Krievijas karaspēka uzvarā.

Savu lomu karā nospēlēja arī Rīgas cietoksnis un to sargājošais korpus, kura darbību visvieglāk raksturot nevis ar tā panākumiem, bet ar pretinieka neveiksmēm:

- 1) Napoleona karaspēks neieņēma Rīgu un nevarēja izmantot tās resursus;
- 2) tas neieguva savā kontrolē tādu satiksmes ceļu kā Daugava;
- 3) tam nebija iespējas izmantot Daugavas labā krasta guberņu resursus;
- 4) tas neieguva kontroli pār Baltijas jūras piekrasti Rīgas tuvumā.

Lai gan Lielās armijas 10. korpusa darbību pie Rīgas, tāpat kā pārējā Napoleona karaspēka darbību, ietekmēja vesels apstākļu komplekss, tas nemazina Rīgas nozīmi Krievijas impērijas aizsardzības sistēmā.

Līdz šim historiogrāfija pievērsusies lielākoties 1812. gada notikumiem Baltijas guberņās attēlošanai vai atsevišķu problēmu analīzei, piemēram, lielgaballaivu lomai Rīgas aizsardzībā, Vidzemes kazaku pulka izveidošanai utt. Šis promocijas darbs bija mēģinājums parādīt minēto kontekstu un to, kādu nozīmi atstāja Rīgas cietoksnis un to sargājošais korpus uz 1812. gada kara iznākumu, izmantojot abu karojošo pušu avotu materiālus. Lai gan atsevišķi jautājumi palikuši līdz galam neatrisināti pārsvarā pašreizējā avotu stāvokļa dēļ, promocijas darba mērķi var uzskatīt par sasniegtu. Tas viennozīmīgi apgāž tēzi, ka notikumi Baltijas guberņās neatstāja nekādu ietekmi uz karu vai ka kara laikā Krievijas armijas virspavēlniecība “aizmirsā” par šīm guberņām. Tāpat tas liek kritiski raudzīties uz viennozīmīgi negatīvu Rīgas korpusa un tā komandiera I. Esena darbības vērtējumu, tāpat kā uz apgalvojumiem par Rīgas cietokšņa vecumu un vājumu. Šādi secinājumi var rasties, tikai pavirši un atrauti no 19. gs. sākuma realitātes aplūkojot attiecīgos procesus. Zinātniskajā apritē ieviestie arhīvu materiāli skaidri norāda uz abu karojošo pušu interesi par Baltijas guberņām un par tajās notikušā nesaraucamu saikni ar kopīgo kara gaitu.

Anita Čerpinska

LU GADA BALVA – INSTITŪTA PĒTNIECEI

LU Gada balva par sasniegumiem zinātnē 2009. gadā (par labāko doktora darbu humanitāro un sociālo zinātņu grupā) 2010. gada februārī tika piešķirta Latvijas vēstures institūta pētniecei **Inetai Lipšai**.